

College van Gedeputeerde Staten
statenvoorstel

DATUM	03/09/21	NUMMER PS	Voegt de griffie toe
DOMEIN	BDO	COMMISSIE	BEM
STELLER	Tess van Winsen	TELEFOONNUMMER	0640616537
DOCUMENTNUMMER	82212C36	PORTEFEUILLEHOUDER	Bruins Slot

Onderwerp : Programmaplan Sterk Utrechts Bestuur

Bijlage(n): 1. Programmaplan Sterk Utrechts Bestuur

Aan Provinciale Staten,

Gevraagd besluit

Provinciale Staten besluiten:

1. Het programmaplan Sterk Utrechts Bestuur vast te stellen met daarin de volgende programmalijnen;
 - a. Rollen, houding en gemeenschappelijke afspraken
 - b. Relatie en ontmoeten
 - c. Versterken kennispositie overheden
 - d. Doorontwikkelen Interbestuurlijk Toezicht
 - e. Overzicht samenwerkingsverbandenen instrumenten;
 - f. Financiële scan
 - g. Stimulans in samenwerking
 - h. Belangenbehartiging richting Rijk m.b.t. Covid-19

Inleiding

De samenleving is continue in verandering. Er spelen grote maatschappelijke opgaven die overheidslagen en regio's overstijgen. De complexe opgaven vragen om een integrale en krachtige aanpak. Provincie, gemeenten en waterschappen hebben elkaar en andere partners nodig om maatschappelijke opgaven te realiseren. De regionale schaal is daarvoor vaak geschikt.

Met het programma Sterk Utrechts Bestuur wil de provincie Utrecht de samenwerking met gemeenten en waterschappen verbeteren en de gezamenlijke slagkracht vergroten. Het programma verbindt partijen en draagt bij aan een succesvolle samenwerking om opgaven te realiseren. Een goede samenwerking komt de kwaliteit van het openbaar bestuur ten goede. Dit draagt dan ook bij aan één van de zeven kerntaken van de provincie; de kwaliteit van het openbaar bestuur.

Juridische en andere relevante kaders

Grondslag voor de betrokkenheid van Provinciale Staten is artikel 143 van de Provinciewet, waarin de bevoegdheden van Provinciale Staten staan beschreven.

Het versterken van het openbaar bestuur sluit aan bij de ambities in het coalitieakkoord 2019-2023, en het Manifest van de Utrechtse gemeenten – voor de Staten van Utrecht 2019-2023 van de VNG-afdeling Utrecht. Ook wordt hiermee deels invulling gegeven aan de motie 'Bezinnen op rol provincie'. Daarnaast wordt in IPO

verband gewerkt aan een visie op regionale samenwerking en wordt er op provinciaal niveau gewerkt aan een nieuwe Nota Verbonden Partijen.

Argumentatie

Samen aan de lat

In de huidige samenleving staat de provincie als middenbestuur samen met andere partijen aan de lat voor het realiseren van verschillende maatschappelijke opgaven. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het realiseren van voldoende betaalbare woningen voor iedereen, het realiseren van voldoende groen en het invoeren van de Omgevingswet. Deze willekeurige greep uit de actuele vraagstukken laat zien dat gemeenten, waterschappen en provincie zich inzetten voor grote, veelzijdige regionale maatschappelijke opgaven. Met de uitvoering van het programma Sterk Utrechts Bestuur zullen wij samen beter in staat zijn om maatschappelijke opgaven te realiseren, ten dienste van de samenleving. De inhoud van het programma is van onderaf tot stand gekomen. Gemeenten, waterschappen en provincie hebben met elkaar gesproken over behoeften en wensen om de onderlinge samenwerking te verbeteren.

Drie belangrijke voorwaarden voor een goede samenwerking

Overheden werken samen in allerlei verbanden en constructen vanuit een gemeenschappelijk vraagstuk. De samenwerking krijgt vaak werkende weg vorm. Daarbij kan men er tegenaan lopen dat er over zaken geen afspraken zijn gemaakt of dat onduidelijk is wie welke rol neemt. Uit literatuuronderzoek en gesprekken met gemeenten en waterschappen blijkt dat er grofweg drie belangrijke voorwaarden zijn om tot een goede samenwerking te komen. Deze zijn (1) helderheid over rollen, verantwoordelijkheden en rolveranderingen, (2) het opbouwen van een duurzame, persoonlijke relatie vanuit een gedeeld vertrouwen en (3) beschikking tot voldoende kennis en inzicht, zodat men effectief deel kan nemen aan een samenwerkingsverband. Deze drie voorwaarden zijn in het programma Sterk Utrechts Bestuur vertaald in vijf programmalijnen en drie instrumenten, om zo te werken aan een succesvolle samenwerking.

Rollen

Binnen een samenwerkingsverband kennen deelnemers verschillende rollen en verantwoordelijkheden. Deze rollen kunnen naarmate een samenwerkingsverband groeit wijzigen. Rolwijzigingen en dubbelrollen hebben in de praktijk vaak een impliciet karakter, die niet voor alle partijen die aan de opgave werken even helder is. Dit kan onenigheid en ongenoegen met zich meebrengen. Spraakverwarring tussen de deelnemende partijen is één van de grote problemen bij het omgaan met samenwerkingsvraagstukken. Tijdens de ophaalsessies met gemeenten, waterschappen en provincie werd duidelijk dat er grote behoefte is aan het verkennen van rollen en verantwoordelijkheden binnen samenwerkingen, en duidelijk en expliciet te zijn over (wettelijke) taken en rollen. Door hier transparant en duidelijk over te zijn in de communicatie wordt ook meer begrip gecreëerd. In de programmalijn 'rollen, houding en gemeenschappelijke afspraken' wordt hier dan ook op ingezet. Middels sessies met theorie en concrete casussen worden rollen verkend, verduidelijkt en beter gecommuniceerd.

Relatie

Misschien wel de meest voor de hand liggende voorwaarde om succesvol met elkaar te kunnen samenwerken is het hebben van een onderlinge relatie. Bij een goede relatie en als partijen elkaar voldoende kennen, blijkt dat zij meer vertrouwen in elkaar hebben. Vertrouwen in elkaar heeft volgens verschillende onderzoeken een positief effect op de te behalen resultaten en het realiseren van opgaven. In de programmalijn 'Relatie en ontmoeten' wordt daarom ingezet op een betere relatie tussen gemeenten, waterschappen en provincie. Hier wordt aan gewerkt via accounthouders en netwerkdagen. Daarnaast wordt met de programmalijn 'Overzicht samenwerkingsverbanden' een beter inzicht gegeven in de onderlinge relaties door in beeld te brengen welke partners waarbij betrokken zijn.

Kennis

Een laatste voorwaarde betreft het kennisniveau van de verschillende overheidsinstanties. Door in te zetten op het delen van kennis en ervaringen worden de verschillen in kennisniveau kleiner. Dit maakt dat partijen binnen een samenwerkingsverband meer gelijkwaardig aan elkaar zijn, wat het succes en de kans van slagen van de samenwerking ten goede komt. Aan deze voorwaarde wordt gewerkt in de programmalijnen 'Versterken kennispositie overheden' en 'Doorontwikkelen Interbestuurlijk Toezicht', waarbij door het beter beschikbaar maken van kennis en het uitwisselen van kennis en ervaringen het kennisniveau van de verschillende partijen verbreed en verdiept wordt.

Instrumentenkoffer voor acties op korte termijn

Tijdens het proces voor het opstellen van dit programma is de Covid-19 pandemie uitgebroken. We hebben gemerkt dat gemeenten en waterschappen voor het verbeteren van de samenwerking daardoor ook behoefte hebben aan een aantal korte termijn instrumenten die direct aan de slagvaardigheid kunnen werken.

Naast de vijf programmalijnen biedt de provincie daarom een drietal instrumenten aan naar aanleiding van de gevolgen van Covid-19 op de slagkracht van decentrale overheden. De instrumenten zijn een financiële scan (de pilot is reeds gestart), stimulans in samenwerking en belangenbehartiging richting Rijksoverheid op het gebied van Covid-19. Met deze instrumenten wordt de slagkracht versterkt door in te zetten op kennis (financiële scan) en rollen en relatie (stimulans in samenwerking, belangenbehartiging).

Gevoeligheden

Een programma gericht op het verbeteren van samenwerkingen en een kwalitatief goed bestuur kan gevoeligheden met zich meebrengen. Met name richting gemeenten die hier een opmaat naar herindeling in kunnen zien, wat expliciet niet het geval is. Ook om die reden is een duidelijke communicatie rondom het programma van belang.

Naast gemeenten en waterschappen werkt de provincie ook met veel andere partners samen bij regionale vraagstukken. Hierbij kunt u denken aan bedrijven, maatschappelijke organisaties, inwoners etc. Er is voor gekozen om in eerste instantie te focussen op de samenwerking met de primaire samenwerkingspartners, gemeenten en waterschappen. Op termijn kan eventueel gekeken worden naar hoe de samenwerking met overige partners verbeterd kan worden. Het samenwerken met inwoners wordt opgepakt in het programma 'Participatie voor en door de provincie Utrecht'.

Doelen en indicatoren

Met het programma Sterk Utrechts Bestuur wordt uitvoering gegeven aan de volgende doelen uit de doelenboom:

- Beleidsdoel 9.5: De regionale slagkracht is sterk (ook over bestuurlijke grenzen heen).
- Meerjarendoel 9.5.1: Er ligt een (gezamenlijke) visie op regiovorming en er wordt conform de visie gehandeld.

Participatie

Om de samenwerking tussen gemeenten, waterschappen en provincie te verbeteren is het van belang dat de inhoud van het programma Sterk Utrechts Bestuur voor deze partijen van toegevoegde waarde is. In de ontwikkeling van het programmaplan is meermaals zowel ambtelijk als bestuurlijk gesproken met de 26 gemeenten en 4 waterschappen binnen de provincie Utrecht. Er hebben in een vroeg stadium verschillende ophaalsessies plaatsgevonden, om inzicht te krijgen in de behoeften van gemeenten, waterschappen en provincie. Ook hebben verschillende afstemmingsoverleggen plaatsgevonden om te toetsen of de vertaling van de behoeften naar het programmaplan juist zijn. Kortom, de wensen en behoeften van onze primaire partners zijn meegenomen in de ontwikkeling van het programmaplan en zijn vertaald in de vijf programmalijnen en de instrumentenkoffer.

Na de vaststelling van het programmaplan starten we met de uitvoering van de programmalijnen en de instrumentenkoffer. Wij houden u op de hoogte hoe het staat met de verschillende programmalijnen, en betrekken u actief bij de eerste programmalijn (sessies over rollen en verantwoordelijkheden).

Financiële consequenties

Aan het opstellen en uitvoeren van dit programmaplan zijn kosten verbonden (circa 148.000 euro). Hiervoor zijn middelen beschikbaar in meerjarendoel 9.5.1 [Er ligt een (gezamenlijk) visie op regiovorming en er wordt conform de visie gehandeld], dat valt onder beleidsdoel 9.5 [De regionale slagkracht is sterk (ook over bestuurlijke grenzen heen)].

Vervolg

Na vaststelling wordt het programmaplan Sterk Utrechts Bestuur toegezonden aan de 26 gemeenten en de 4 waterschappen in de provincie Utrecht. Dit zorgt voor een afronding van dit proces, en geeft meer bekendheid aan het feit dat er met de uitvoering van het programma gestart wordt. Ook in de uitvoerende fase zal geregeld afstemming plaatsvinden met gemeenten en waterschappen. Daarnaast wordt het programmaplan, zoals eerder toegezegd in de reactie op de Thorbecke-brief, toegezonden aan het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen

Ontwerp-besluit

Besluit op 14 april 2021 tot vaststelling van het programmaplan Sterk Utrechts Bestuur

Provinciale Staten van Utrecht; In vergadering bijeen op 14 april 2021

Op het voorstel van Gedeputeerde Staten van 9 maart 2021
met nummer 821F131F,
van afdeling BDO;

Overwegende dat:

- Overheden samenwerken in de aanpak van grote maatschappelijke opgaven;
- De provincie Utrecht de samenwerking tussen overheden verder wil versterken;

Besluiten:

1. Het programmaplan Sterk Utrechts Bestuur vast te stellen met daarin de volgende programmalijnen;
 - a. Rollen, houding en gemeenschappelijke afspraken
 - b. Relatie en ontmoeten
 - c. Versterken kennispositie overheden
 - d. Doorontwikkelen Interbestuurlijk Toezicht
 - e. Overzicht samenwerkingsverbandenen instrumenten;
 - f. Financiële scan
 - g. Stimulans in samenwerking
 - h. Belangenbehartiging richting Rijk m.b.t. Covid-19

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Griffier,
mr. C.A. Peters